

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ ὕλης, Εἶδους, ποσότητος, καὶ ποιότητος τῆς ἀποφάνσεως.

Ἦτις τῆς ἀποφάνσεως, ἢτοι προτάσεως, εἰσὶν οἱ ἄροι, ἐξ ὧν σύγκειται, τὸ ὑποκειμένον δηλαδὴ καὶ τὸ κατηγορούμενον· τριπλῆ δ' αὕτη, ἢ μὲν ἀναγκαῖα, ἢ δὲ ἐνδεχομένη, ἢ δὲ ἀδύνατος· ὕλη ἀναγκαῖα ἐστίν, ὅτε τὸ κατηγορούμενον ἔτῳ προσήκει τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς μηδέποτε ἐνδέχεσθαι αὐτῷ μὴ προσήκειν, διὰ τὴν ἐσιωδὴ συνάφειαν, ἣν ἔχει πρὸς ἄλληλα, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον· αἰεὶ γὰρ ἀληθές, ἔτ' ἐνδέχεται ποτὲ τὸν ἄνθρωπον μὴ εἶναι ζῶον· τὸ γὰρ κατηγορούμενον φύσει αἰεὶ συνῆπτται τῷ ὑποκειμένῳ ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσιν.

Ἐνδεχομένη ἐστίν, ὅτε τὸ κατηγορούμενον ἢ συνάπτεται ἐσιωδῶς τῷ ὑποκειμένῳ, ἀλλ' ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ μὴ ὑπάρχειν αὐτῷ, καὶ ἐπομένως ποτὲ μὲν ἀληθεύειν, ποτὲ δὲ ψεύδεσθαι τὴν πρότασιν, οἷον ὁ Σωκράτης τρέχει.

Ἦτις ἀδύνατος ἐστὶ, ὅτε τὸ κατηγορούμενον ἔτῳς ἢ ἄλλοτρίωται τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς μηδέποτε ἐνδέχεσθαι αὐτῷ ἐν ὑπάρξει, οἷον ὁ λίθος αἰσθάνεται, ὅπερ αἰεὶ ψευδές· ἐκ ταύτης δὲ τῆς τριπλῆς ὕλης, τριπλῆς ἀναφύεται προτάσεων γένος, αἱ μὲν γὰρ εἰσὶν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ ἐνδεχόμεναι, αἱ δὲ ἀδύνατοι.

Εἰς

Εἶδος προτάσεώς ἐστι τὸ ῥῆμα, ἢτοι ὁ σύνδεσμος τῶ κατηγορευμένῳ, καὶ ὑποκειμένῳ· ἢ γὰρ πρότασις σύνθετόν τί ἐστιν, ἢ τὸ εἶδος ἢ ἔνωσις δίδωσιν, ἀνδ' ὧν τὸ ῥῆμα συνάπτον τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορευμένον, λέγεται εἶδος τῆς αὐτῆς· τῆς δὲ τῶ εἶδος τῷ λόγῳ διαιρεῖται ἢ πρότασις εἰς καταφατικὴν, καὶ ἀποφατικὴν.

Ἀποφατικῆς ἐστίν, ἢς τὸ ῥῆμα ἀποφασκόμενον, ἀφίσησι τὸ κατηγορευμένον τῶ ὑποκειμένῳ, τὸ τεῖχος ἔχει λευκόν.

Καταφατικὴ δὲ, ἢς τὸ ῥῆμα καταφασκόμενον, ἐμφαίνει τὸ κατηγορευμένον ἐνυπάρχειν τῷ ὑποκειμένῳ, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός.

Ποσότης τῆς προτάσεώς ἐστίν ἢ ἔκτασις, ἢ συζολὴ τῆς σημασίας τῶ ὑποκειμένῳ· τῷ λόγῳ δὲ ταύτης τῆς ποσότητος διαιρεῖται ἢ πρότασις εἰς καθόλου, μερικὴν, ἀπροσδιόριστον, καὶ ἐπὶ μέρος.

Καθόλου πρότασις ἐστίν, ἢς τῷ ὑποκειμένῳ κοινῶ ὄντι ὄρω πρόσκεινταιτις καθόλου προσδιορισμός, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἔδεις ἄνθρωπος ἐστὶ λίθος.

Προσδιορισμοὶ δὲ εἰσι τέσσαρες, δύο μὲν καθόλου, πᾶς, ἔδεις· δύο δὲ μερικοὶ, τις, οὐ πᾶς· καὶ τῶν καθόλου ὁ μὲν, πᾶς, ἐστὶ καταφατικός· ὁ δὲ, ἔδεις, ἀποφατικός· μερικὴ δὲ πρότασις ἐστίν, ἢς τῷ ὑποκειμένῳ κοινῶ ὄντι ὄρω πρόσκει-

σκειταί τις μερικός προσδιορισμός, οἷον τις ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἢ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός.

Ἄπροσδιόριστος δὲ, ἥς τῷ ὑποκειμένῳ κοινῶ ὄντι, ἕδεις πρόσκειται προσδιορισμὸς, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λογικός.

Γινέσθαι δὲ, ἐπι τῆς ἀπροσδιορίστου προτάσεως ἢ ὑλης, εἴπερ ἐνδεχομένη ἢ, τὸ ὑποκείμενον λαμβάνεται μερικῶς, ὡς εἰ εἶχε μερικὸν προσδιορισμὸν. ταῦτόν γάρ ἐστιν εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἢ εἰπεῖν, τις ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός. ἐπι δὲ τῆς ἀναγκαίας ἢ ἀδυνατῆς ὑλης ἢ ἀπροσδιορίστου προτάσεως ἰσοδυναμεῖ τῇ καθόλου τὸ γὰρ εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἢ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐστὶ λίθος, ταῦτόν ἐστιν εἰπεῖν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἕδεις ἄνθρωπος ἐστὶ λίθος.

Ἐπι μέρους, πρότασις ἐστὶν, ἥς τὸ ὑποκείμενον, ἢ ἐστὶν ὅρος μερικός, οἷον ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος ἢ κοινός, ὡ πρόσκειταιί τις ἀντωνυμία δεικτική, οἷον ἕτος ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἐκεῖνος ὁ λίθος, κ. τ. λ'.

Πρόσχει ἔν, ὅτι πρὸς τὴν ποσότητα τῆς προτάσεως ἔκ ἀνήκει ἢ τῆ καθηγορημένῃ ποσότης, ἀλλὰ τῆ ὑποκειμένῃ ὅτι χάριν καθόλου ἐστὶν αὐτῇ. πάντα τὰ τρία δεῖα πρόσωπά ἐστι θεός, καίτοι τὸ κατηγορούμενον θεός τῶν ἐπι μέρους ὄν.

Ποιό-

Ποιότης τῆς προτάσεως ἐστὶ, τὸ καταφατικὰς, ἢ ἀποφατικὰς εἶναι τὰς αὐτάς· ἢ ἐστὶ τὸ ἴδιον τῆς προτάσεως πάθος, καθ' ὃ καὶ διαιρεῖται ἢ πρότασις εἰς ἀληθεῖν, καὶ ψευδῆ.

Ἀληθὴς μὲν ἐστὶν ἢ σημαίνοντα ὑπάρχειν τὸ ὡς ἀληθεῶς ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχον, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον· ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἐστὶ λίθος.

Ψευδὴς δὲ, ἢ καταφάσκουσα ὑπάρχειν τὸ ὡς ἀληθεῶς μὴ ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχειν τὸ ὑπάρχον, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λίθος, ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἐστὶ Λογικός.

Ἐστὶ γὰρ ἀλήθεια, σύμφωνος ἢ σύμμετρος νόησις τῆ ἔστιάς καὶ ὑπάρξει τῶν νοημένων πραγμάτων· ψεῦδος δὲ, ἀσύμφωνος, ἢ ἀσύμμετρος νόησις τῆ ἔστιάς καὶ ὑπάρξει τῶν νοημένων πραγμάτων.

Ἐξέστιν ἔτι καὶ τῷ τρόπῳ τῆ κατηγορεῖσθαι διακεῖν τὴν πρότασιν εἰς κατάλληλον, καὶ ἀκατάλληλον· καὶ κατάλληλος μὲν ἐστὶν, ἐν ἧ ἐκεῖνο μὲν ἐστὶν ὑποκείμενον, ὃ ὑποκεῖσθαι ὀφείλει· ἐκεῖνο δὲ κατηγορούμενον, ὃ περὶ ὀφείλει κατηγορεῖσθαι· αἰεὶ δὲ τὸν ἐλάσσονα ἔρον δεῖ ὑποκεῖσθαι τῷ μείζονι, οἷον ὁ λίθος ἐστὶν ἔστιάς, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον· ὡσαύτως αἰεὶ τὸ ὑποκείμενον χρὴ ὑποκεῖσθαι τῷ οἰκείῳ συμβεβηκότι, καὶ τὸ ὀριστὸν τῷ ὀρισμῷ· οἷον ἡ χεὶρ ἐστὶ θερμὴ, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν· Ἀκατάλληλος δὲ, ἐν ἧ ἐστὶν κατηγορούμενον, ὃ ὑποκείμενον εἶναι ὀφεί-

φεί-

φείλει, ἢ ἀντιτρόφως, οἷον τὸ ζῶν ἐστὶ λογικόν, τὸ λευκὸν ἐστὶν ἄνθρωπος, ἐστὶ λεῶν κ.τ.λ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄.

Περὶ ἀντιθέσεως τῶν ἀπλῶν προτάσεων.

Αντίθεσις ἐστὶ μάχη προτάσεων ἢ αὐτῆ ὑποκειμένα ἢ κατηγορημένα, κατὰ ποσότητα, ἢ ποιότητα, ἢ ἀμφοτέρως. ὅπῃ ἀντὶ ποιότητος μὲν νοεῖται ἢ κατάφασις, ἢ ἀπόφασις· ἀντὶ ποσότητος δὲ, ἢ μείζων, ἢ ἐλάττων καθολικότης.

Ἐστὶ δὲ ἢ ἀντίθεσις τετραπλῆ, ἐναντία, ὑπεναντία, ὑπάλληλος, ἢ ἀντιφατική.

Ἀντιφατική ἐστὶ μάχη δύο προτάσεων κατὰ τε ποσότητα, ἢ ποιότητα, ὅταν δηλαδή ἢ μὲν εἴη καθόλου καταφατική, ἢ δὲ μερική ἀποφατική, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός· ἢ ἀνάπαλιν, ἢ μὲν καθόλου ἀποφατική, ἢ δὲ μερική καταφατική, οἷον εἷς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, τὶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός· ὑπὸ ταύτην ἀνάγεται ἢ ἢ ἀντίθεσις τῶν προτάσεων, ὅταν ἢ μὲν ἀποφάσκη πᾶν ὅπερ ἢ ἑτέρα καταφάσκει, οἷον ὁ Σωκράτης ἐστὶ λευκός, ὁ Σωκράτης ἔκ ἐστὶ λευκός.

Ἐναντία ἀντίθεσις ἐστὶ μάχη δύο καθόλου προτάσεων κατὰ μόνην τὴν ποιότητα, ὣν ἢ μὲν

ἂν ἢ καταφατική, ἢ ἑτέρα δὲ ἀποφατική, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἢ δεῖς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός.

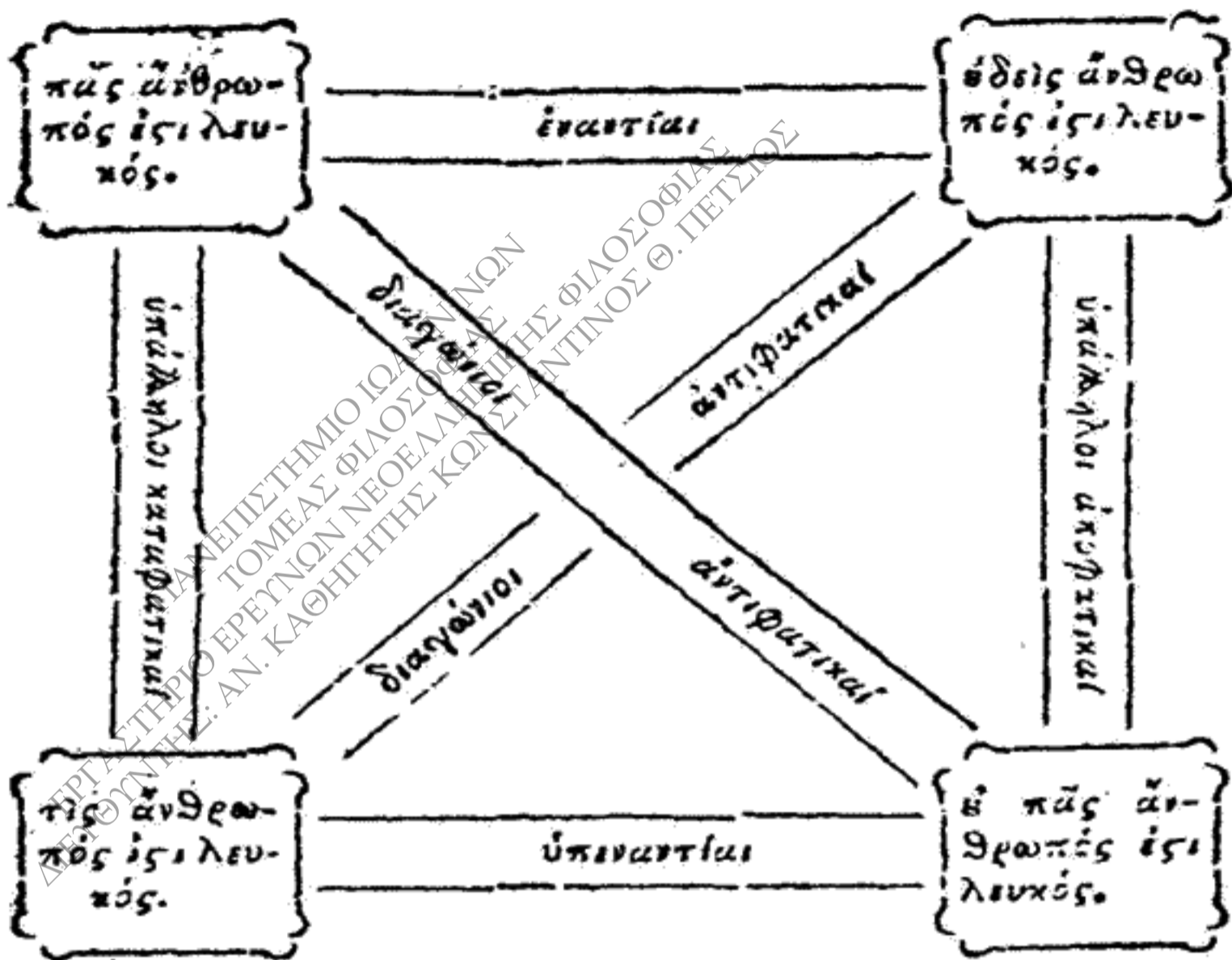
Γ' πεναντία ἐστὶ μάχη δύο μερικῶν προτάσεων κατὰ μόνην τὴν ποιότητα, ὧν ἢ μὲν εἶη καταφατική, ἢ δὲ ἀποφατική, οἷον τις ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἢ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός.

Γ' πάλῃ ἄλλος ἐστὶ μάχη δύο προτάσεων κατὰ μόνην τὴν ποσότητα, ὧν ἢ μὲν εἶη καθόλη, ἢ δὲ ἐπὶ μέρους, ἑκατέρα μὲντοι καταφατική οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, τις ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός ἢ ἀποφατική, οἷον ἔδεις ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἢ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός· αὕτη μὲντοι ἔκ ἐσὶν ἀκριβῆς ἀντίθεσις· ἢ γὰρ ἐπὶ μέρους περιέχεται ὑπὸ τῆς καθόλης, ἢ τῆς ἐκείνης ἀληθείας ἐξήρτηται· εἰς εὐκρινεσέραν δὲ τῶτων κατάληψιν, ἐκτίθεται τοῖς λογικευομένοις ἀπασὶ τῶτι τὸ διάγραμμα.

Πᾶς

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Κανόνες ἐπὶ τῶν ἀντιθέσεων πρὸς τὸ συναληθεύειν, ἢ συμφεύδουσαι.

Α'. Τὰς ἀντιφατικάς ἀδύνατον ἅμα ἀληθεῖς, ἢ ἅμα ψευδεῖς εἶναι, ἀλλ' αἰεὶ διαίρειν τὸ ἀληθές, ἢ τὸ ψεῦδος.

Β'. Τὰς ἐναντίας ἐν μὲν τῇ ἀναγκαίᾳ καὶ ἀδυνάτῳ ὕλῃ μὴ ἐνδέχεσθαι ποτὲ συναληθεύειν ἀλλ' ἀναγκαίως εἶναι, τὴν μὲν ἀληθῆ, τὴν δὲ ψευδῆ· ἐν δὲ τῇ ἐνδεχόμενῃ, συμφεύδουσαι μὲ ἐνδέχεσθαι, συναληθεύειν δ' ἔσθ', οἷον πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ λευκός, ὅδεις ἀνθρώπος ἐστὶ λευκός, ἢ κατέρρα ψευδής.

Γ. Τὰς ὑπεναντίας ἐν ἀναγκαίᾳ καὶ ἀδυνα-
τῶ ὕλη μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα ἀληθεῖς εἶναι· ἐν
ἐνδεχομένη δὲ ἐνδέχεσθαι αὐτὰς ἅμα ἀληθεῖς εἶ-
ναι, ἢ δέποτε δὲ ψευδεῖς.

Δ. Τὰς ὑπαλλήλους ἐν ὕλη ἀναγκαίᾳ καὶ
ἀδυνατῶ ἐνδέχεσθαι συναληθεύειν, καὶ συμψεύ-
δεσθαι· ἐν δὲ τῇ ἐνδεχομένη, ἢν μὲν ἢ καθόλου
ἀληθῆς εἶη, καὶ ἢ ἐπὶ μέρος ἐστὶν ἀληθῆς· ἢν δὲ
ἢ ἐπὶ μέρος ψευδῆς, καὶ ἢ καθόλου ψευδῆς· εἴ-
περ δὲ ἢ ἐπὶ μέρος ἀληθῆς εἶη, ἢ διὰ τῆτο καὶ
ἢ καθόλου ἀληθῆς εἶναι.

Εἰ ταῖς ἀντιθέσεσι τῶν προτάσεων ἔξ
εἰσὶν ἄξια σκέψεως.

Α'. Τὰς προτάσεις ἐννοεῖσθαι κατὰ τὸν αὐ-
τὸν χρόνον, δι' ἔλλειψιν τῆτο, ἢ καὶ ἀντίκεινται
αὐταί, ὁ Πλάτων γράφει, ὁ Πλάτων ἢ γρά-
φει· διάφοροι γὰρ οἱ χρόνοι.

Β'. Εἰ ταῖς ἐχέσαις ἐπίρρημα τὴν ἄρνησιν
τῶ ἐπίρρηματι δέον ἐμπίπτειν· ὅθεν ἢ καὶ ἀντί-
κεινται αὐταί, ὁ Πέτρος ἐστὶν ἢσιωδῶς λευκός, ὁ
Πέτρος ἢσιωδῶς ἢ καὶ ἔστι λευκός.

Γ. Τῶ αὐτῶ ἐννοεῖσθαι τόπῳ, δι' ἢ ἔλλει-
ψιν ἢ καὶ ἀντίκεινται, ὁ Χριστός ἐστιν ἐν τῶ μυ-
σηρίῳ ὑπὸ τὸ εἶδος τῆ ἄρτε· ὁ Χριστός ἐν τῶ
ἕρανῶ ἢ καὶ ἐστὶν ὑπὸ τὸ εἶδος τῆ ἄρτε.

Δ'. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσι τὰ αὐτὰ σημεῖα, ἢ ἐπιρρήματα εἶναι δεόν, ἀνθ' ὧν ἕκ ἀντίκεινται, ὁ Πλάτων γράφει ὀρθῶς, ὁ Πλάτων ἢ γράφει.

Ε'. Τὸν ὄρον ἐκ ἐκατέρᾳ τῆ προτάσει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑποτίθεσθαι ἢ μὴ ὁμωλύμως ὅθεν ἕκ ἀντίκεινται αὐται, ὁ Γ' ἀκινθός ἐστι λίθος, ὁ Γ' ἀκινθός ἕκ ἐστὶ λίθος, ὁ μὲν γὰρ ἀντὶ λίθου, ὁ δὲ ἀντὶ ἀνθρώπου λαμβάνεται.

Ζ'. Τὸς ὄρους φυλάττειν τὴν αὐτὴν τάξιν τῆς τάξεως γὰρ ἐνηλλαγμένης, ἕκ ἀντίκεινται αἱ προτάσεις, ὡς ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον, τὸ ζῶον ἕκ ἐστὶν ἄνθρωπος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν προτάσεων ἰσοδυναμίας.

Ἰσοδυναμία ἐστίν, ἢ δύο ἀντικειμένων προτάσεων ἐν τῷ σημαίνειν δύναμις, ἀπὸ τῆς προδήκης τῆ ἀποφατικῆς μορφῆς τῆ, ἢ, προσερχομένη· οἷον ἐπὶ παραδείγματος δύο προτάσεων ἀντιφατικῶν· πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ λευκός· εἰ ἔν προτεθείη ἢ ἢ, ἄρνησις τῷ προσδιορισμῶ τινὲ τῶν εἰρημένων προτάσεων, ἰσοδύναμον ταύτην ἐργάζεται τῆ ἑτέρα, οἷον πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ λευκός, ἕχι ἢ πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ λευκός· ἢ ἢ

Ε

πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ λευκός, ἢ πᾶς ἄνθρωπος, κ.τ.λ. τὸ γὰρ μόριον, ἢ, ἀποφατικὸν ὄν, ἀναιρεῖ πᾶν, ὡς ἂν προσεδῆ. ὅθεν τοῖς ὅροις, ὧν τῷ λόγῳ δύο προτάσεις ἀλλήλαις ἀντίκεινται, προσεδέν, ἀφαιρεῖ τὴν αὐτῶν ἀντίθεσιν· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀντιφατικῶν, ἕδεις ἀνθρώπος ἐστὶ δίκαιος, τίς ἀνθρώπος ἐστὶ δίκαιος· ἢ τὸ αἴτιον προφανές· αἱ γὰρ ἀντιφατικαὶ ἀντίκεινται κατὰ τε ποσότητα, καὶ ποιότητα· ἐπεὶ ἔν ἢ ἄρνησις διατέρεται τῶν προτάσεων προσεδεῖσα, μεταβάλλει τὴν αὐτῆς ποσότητα, ἢ ποιότητα, ἀναμφισβητήτως ἰσοδύναμον διατέρεται ποιήσει.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἐναντίων, καὶ ὑπεναντίων, εἰ προσεδεῖται ἢ ἄρνησις τῷ προσκατηγορημένῳ, ἰσοδύναμον ποιήσει τῇ ἐκείνης ἐναντία, ἢ γυν ὑπεναντία, εἰ ἔν μερικῇ εἶη, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ δίκαιος, ἢ ἕδεις ἀνθρώπος ἐστὶ δίκαιος, εἰσὶν ἐναντία· εἰ ἔν εἴποις, πᾶς ἄνθρωπος ἔχει δίκαιος, ἢ ἕδεις ἄνθρωπος ἔχει δίκαιος, ποιήσεις αὐτὰς ἰσοδυναμίας· αἴτιον δὲ, ὅτι αἱ ἐναντία, καὶ ὑπεναντία κατὰ ποιότητα μόνον ἀντίκεινται· εἰ ἔν προσεδεῖται ἢ ἄρνησις τῷ προσκατηγορημένῳ, ἢ καταφατικὴ πρότασις γίνεται ἀποφατικῇ, καὶ ἢ ἀποφατικὴ καταφατικῇ· δύο γὰρ ἀποφάσεις ποιῶσι μίαν κατάφασιν, ὅτου χάριν ἰσοδυναμίας.

Ἐπὶ δὲ τῶν ὑπαλλήλων, εἰ ἐπ' ἀμφοτέρων προσεδεῖται ἢ ἄρνησις, τῆτε προσδιορισμῆ, καὶ τῆ προσκατηγορημένῳ, ἢ πρότασις ἰσοδύναμος ἔσται τῇ ὑπ' αὐτὴν ὑπαλλήλῳ, οἷον ἢ πρότασις αὐ-

τῆ,

τη, τις ἄνθρωπος ἐστὶ δίκαιος, ἐστὶν ὑπάλληλος
 τῆ, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ δίκαιος· ἐὰν δὲ προσεβῆ
 διττὴ ἄρνησις τῆτε προσδιορισμῶ καὶ τῆ προσκα-
 τηγορημένω, ὡς ἐπὶ ταύτης, ἔτις ἄνθρωπος ἐκ
 ἐστὶ δίκαιος, ἢ ἔ πᾶς ἄνθρωπος ἐκ ἐστὶ δίκαιος,
 ἰσοδύναμοι ἔσονται· αἴτιον δὲ, ὅτι αἱ ὑπάλληλοι
 ἀντίκεινται κατὰ ποσότητα. ἐὰν ἔν ἢ ἄρνησις τῶ
 προσδιορισμῶ προσεβῆ, ἀπεργάζεται τὴν πρό-
 τασιν μερικὴν, εἰ καθόλου εἶη, εἶδὲ μερικὴ, κα-
 θόλου· ἀναίρετικὴ τοίνυν ἢ ἄρνησις ἔσα παντός·
 τῆ ἐπομένω αὐτῆ, μεταβάλλει καὶ τὴν ποσότη-
 τα τῆς προτάσεως, ἀπὸ καταφατικῆς ἀποφα-
 τικὴν ποιῶσα αὐτήν· τῆτὶ τὸ δεινὸν ἀφαιρεῖται,
 β' ἄρνήσεως τῆ προσκατηγορημένω προσεβείσης
 τῆνικαῦτα γὰρ δύο ἀποφάνσεων μίαν κατάφα-
 σιν ἀποτελεσῶν, καταφατικὴ ἢ πρότασις μενεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Περὶ ἀντιτροφῆς τῶν ἀπλῶν προτάσεων.

Ἐστὶ δὲ ἀντιτροφή, κοινωρία δύο προτάσεων
 κατὰ τῆς ὁρθῆς ἀνάπαλιν τιθεμένων μετὰ τῆ
 συναληθεύειν, οἷον τις ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, τὶ
 ζῶον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· τρία δὲ ἐφ' ἐκάστης ἀν-
 τιτροφῆς θεωρεῖσθαι δεόν, ἀντιτροφή, ἀντιτρέ-
 φεσα, καὶ ἀντιτρεφομένη· ἀντιτροφή ἐστὶν ἢ ἐπι-
 φορὰ, ἢ τοι συνέπεια, ἢν τὸ, ἄρα μόνιον ἐμ-
 φαίνει, ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ
 ζῶον, ἄρα τὶ ζῶον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος. Ἀντιτρέ-
 φομένη λέγεται ἢ πρότασις, ἢτις ἀντιτρέφε-
 ται.

τικί· ἀντιστρέφουσα δὲ, εἰς ἣν γίνεται ἡ ἀντιστροφὴ· χρὴ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἀντιστρεφομένης πρὸς τὴν ἀντιστρέφουσαν ἐπιφορὰν εἶδωθαι, καὶ ἀνάπαλιν ἀπὸ τῆς ἀντιστρέφουσας πρὸς τὴν ἀντιστρεφομένην.

Τριπλῆ δὲ ἡ ἀντιστροφή· καὶ ἡ μὲν α' λέγεται ἀπλή, ὅτε δηλαδὴ μεταβάλλεται ἡ θέσις τῶν ὄρων, ὑπομενέσσης τῆς αὐτῆς ποσότητος καὶ ποιότητος τῆς προτάσεως· κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀντιστροφήν, δύο προτάσεων εἶδη ἀντιστρέφουσιν, ἢτε μερική καταφατική εἰς ἑαυτήν, καὶ ἡ καθόλου ἀποφατική ὁμοίως εἰς ἑαυτήν, οἷον τις ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον, ἄρα τίς ζῶον ἐστὶν ἄνθρωπος· ἕδεις ἀνθρώπος ἐστὶν ἵππος, ἄρα ἕδεις ἵππος ἐστὶν ἄνθρωπος.

Ἡ β'. λέγεται κατὰ συμβεβηκὸς ἀντιστροφή, γίνεται δὲ ὅταν μεταβέλληται ἡ θέσις τῶν ὄρων, ὑπομενέσσης μὲν τῆς ποιότητος, μεταβαλλομένης δὲ τῆς ποσότητος· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ἀντιστροφήν, ἀντιστρέφει ἢτε καθόλου καταφατική, ἢ ἀποφατική, οἷον πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον, ἄρα τίς ζῶον ἐστὶν ἄνθρωπος, ἕδεις ἀνθρώπος ἐστὶ λίθος, ἄρα τίς λίθος ἕκ ἐστὶν ἄνθρωπος.

Ἡ γ'. λέγεται σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφή· γίνεται δὲ ὅπηνίκα μεταβάλλεται ἡ θέσις τῶν ὄρων, ὑπομενέσσης τῆς αὐτῆς ποσότητος, καὶ ποιότητος. τῶν ὄρων μέντοι ἐξ ὠρισμένων ἀορίστων λεγομένων· τῆτον τὸν τρόπον ἀντιστρέφει α' μὲν καθόλου καταφατικός, οἷον πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ

ἐστὶ ζῶον, ἢ πᾶν τὸ μὴ ζῶον ἐστὶ μὴ ἄνθρωπος.
 β'. δὲ ἢ μερική ἀποφατική· οἷον ἔ πᾶς ἄνθρω-
 πος λευκός, ἢ τὸ ἔ πᾶν ἔ λευκόν, ἐστὶν ἔκ ἄν-
 θρωπος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ ἀντιθέσεως, ἰσοδυναμίας, ἢ ἀντι-
 στροφῆς τῶν συνθέτων προτάσεων.

Σύνθετος, ἢτοι ὑποθετική πρότασις ἐστίν,
 ἢ πλείεις κατηγορικὰς συνδέσμων τινὶ περιέ-
 χουσα· διάτοι τῶτο τέσσαρες οἱ τοιῆτοι σύνδεσ-
 μοὶ ὄντες, τέσσαρες ἢ τὰ τῶν συνθέτων προτά-
 σεων εἶδη· ἡμὲν γὰρ λέγεται συνδυαστική, ἢ
 δὲ διαζευκτική, ἢ δὲ ὑποθετική, ἢ δὲ αἰτιολο-
 γική.

Συνδυαστική, ἢτοι συμπλεκτική ἐστίν, ἐν ἣ
 διὰ τῶ συναπτικῶ μορίῳ καὶ, δύο, ἢ ἢ πλείονες
 κατηγορικαὶ προτάσεις εἰσὶν, οἷον ἔ Σωκράτης
 λέγει, ἢ ὁ Πλάτων διαλέγεται· ἵνα δὲ ἢ
 τοιαύτη πρότασις ἀληθὴς εἴη, ἐπιζητεῖ ἕκαστον
 αὐτῆς μέρος ἀληθὲς εἶναι· ἢν δὲ μόνον ἐν ψευ-
 δὲς εἴη, ἀπασα ἢ συνδυαστικὴ πρότασις λέγεται
 ψευδής· ἢ γὰρ τοιαύτη ἀπόφανσις τῶ χειρόνι
 ἐπιταί μέρει, ὅτε χάριν διὰ τῶ ἔλλείματος τῶ
 ἐνός μέρους ἀπασα συνολισθαίνει.

Διαζευκτική ἐστίν, ἢ συνεσηκυῖα ἐκ δύο, ἢ ἢ
 πλειόνων ἀπλῶν διὰ τῶ, ἢ, μορίῳ ζευγνυμένων,
 οἷον

οἷον ὁ Πέτρος ἢ ἀναγινώσκει, ἢ περιπατεῖ, ἢ ἔσυχεται ἵνα δ' αὐτῆ ἀληθείης εἶη, ἀρκεῖ ἐν μέρος, εἶναι ἀληθές· ἵνα δὲ ἢ ψευδῆς, πάντα τὰ μόρια ὀφείλωσιν εἶναι ψευδῆ.

Υποθετικὴ πρότασις ἐστίν, ἥς τὰ μέρη τῷ ὑποθετικῷ μορίῳ συνάπτονται, οἷον εἰ ἔστιν ἡλῖος, ἔστιν ἡμέρα· τῶν τοιούτων προτάσεων ἡ ἀλήθεια ἔδεται τῆς ἀληθείας τῆς ἠγυμένῃς, ἢ ἐπομένῃς· ἀλλὰ μόνον ἐπιφορὰν προσθήκωσαν ἐπιζητεῖ, ὅθεν αὐτῆ ἐστὶν ἀληθείης, εἰ ὁ λίθος ἐστὶν ἄνθρωπος, ἢν ἂν διανοητικός· καίτοι ἀμφοτέρω τὰ μέρη ὄντα ἀδύνατα.

Αἰτιολογικὴ ἐστίν, ἐν ἣ αἱ προτάσεις διὰ τῆς αἰτιολογικῆς μορίῃς, ὅτι, συνάπτονται, οἷον ὅτι ἄνθρωπος ἐστὶ λογικός, ἐστὶ γελαστικός· ἵνα δὲ αὐτῆ ἀληθείης εἶη, τρία ἐπιζητεῖ, ἀγαθότητα ἐπιφορᾶς, ἀλήθειαν ἠγυμένῃς τε καὶ ἐπομένῃς, καὶ τὸ ἠγυμένον ἀληθῆ αἰτίαν εἶναι τῆς ἐπομένῃς.

Ἐξ ὧν συνιδεῖν ῥᾶον τὰς συνθέτους προτάσεις διττῆς γένους εἶναι· αἱ μὲν γὰρ ἐκ ἀληθεύουσι, μὴ ἀληθευόντων πάντων τῶν αὐτῶν μερῶν, ἢ τῶν ἀπλῶν προτάσεων· αἱ δὲ ἀληθείουσιν. Ἔτι ἀπλήστινός προτάσεως ψευδομένης· αἱ συνδυαστικαὶ πᾶσαι τῆς πρώτου εἰσὶ γένους· ὅθεν ταῖς καθόλου καταφατικαῖς προτάσεσιν ἐξομοιοῦνται, καὶ κατὰ πάντων τῶν ὑφ' αὐτὰς ἀληθεύουσι· διὸ καὶ εἰς συνδυαστικὴν πρότασιν διαλύονται· ταῦτόν γάρ ἐστιν εἰπεῖν πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, καὶ ὅτις ἐστὶ ζῶον, κάκιστος, καὶ καθεξῆς.

Αἱ διαζευκτικαὶ δὲ τῷ β'. διὸ καὶ τῆ μερικῆ ὁμοιωῦνται, ἢ γὰρ μερικὴ εἰς διαζευκτικὴν ἀναλύεται· εἰπεῖν γὰρ τις ἐστὶ δίκαιος, ταῦτόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅτις, ἢ ἐκεῖνός ἐστι δίκαιος.

Ἐπεὶ ἔν ἡ συνδυαστικὴ πρότασις ἐστὶν ὡσεὶ καθόλου, ἢ διαζευκτικὴ ὡσεὶ μερικὴ, ἔπεται ταύτας ἀντικεῖσθαι κατὰ ποσότητα· συνδυαστικῶν δὲ αὐτῶν καὶ κατὰ ποιότητα ἀντικεῖσθαι, ἔπεται ταύτας, ὡσπερ καὶ τὰς ἀπλᾶς, τετραχῶς ἀντικεῖσθαι, παρ. χάρ. ἢ συνδυαστικῆ αὐτῆ, ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Παῦλος ἐστὶ δίκαιος, ἔχει ἀντιφατικὴν τὴν ἀποφατικὴν ταύτην διαζευκτικὴν· ἢ ὁ Πέτρος, ἢ ὁ Παῦλος ἐκ ἐστὶ δίκαιος· ἐναντίαν δὲ τὴν ἀποφατικὴν ταύτην συνδιαστικὴν, ἢ ὁ Πέτρος ἢ ὁ Παῦλος ἐστὶ δίκαιος· ὑπάλληλον δὲ ταύτην τὴν καταφατικὴν, ἢ ὁ Πέτρος, ἢ ὁ Παῦλος ἐστὶ δίκαιος· ἢ οἷον ἐχὶ καὶ ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Παῦλος ἐστὶ δίκαιος, καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἢς ὑπεναντία ἐστὶν ἡ διαζευκτικὴ ἀποφατικὴ, ἢ ὁ Πέτρος, ἢ ὁ Παῦλος ἐκ ἐστὶ δίκαιος· εἰς σαφεσέραν δὲ τούτων κατάληψιν, ἐκχεῖσθωσαν ἐπὶ διαγράμματος.